

*Silvana Marić**

Terorizam kao globalni problem

Sažetak

Jedna od najvećih prijetnji današnjice za sigurnost države i društva jest terorizam. Iako terorizam postoji od davnih vremena, teroristički napadi koji se događaju danas odnose brojne žrtve, a ujedno utječu na politička, gospodarska, športska, kulturna i brojna događanja u Svijetu. Da bi terorizam postao globalni problem upravo su velikim dijelom doprinijeli masovni mediji. Terorističke organizacije preko medija, koje koriste kao instrument, postižu svoje ciljeve. Mediji moraju uočiti snagu i moć koju imaju u društvenim događanjima te pridonijeti sprječavanju terorističkih zločina, poslužiti ne kao instrument terorista nego kao sredstvo borbe raznih organizacija i sigurnosnih službi protiv terorista. No također pretjerano medijsko i političko karakteriziranje svake zločinačke radnje terorizmom ne definira terorizam i ne pomaže u njegovu sprječavanju, nego često antiterorističke radnje pretvara u terorističke. Stručnjaci se trebaju dogovoriti oko definiranja terorizma, njegovih značajki i usvojiti jedinstvenu definiciju na međunarodnoj razini da bi svaki član društva mogao prepoznati terorističke radnje i pridonijeti suzbijanju terorizma.

Ključne riječi: terorizam, globalni problem, mediji, antiteroizam, samoubilački terorizam.

* Autorica je mlađa asistentica na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska, i Sveučilišta u Mostaru, Bosna i Hercegovina, e-mail: ssilvana@gmail.com

Review article
UDK 323.28:327.88
(87-102)
Received: April 25th, 2012

*Silvana Marić**

Terrorism as a Global Problem

Summary

One of the biggest threats today for security state and society is terrorism. Though terrorism has existed since ancient times, terrorist attacks that are happening today regarding numerous victims, and also affects on political, economic, sporting, cultural, and numerous of events in the world. Mass media are the one who largely contributed fact that terrorism become a problem. Terrorism organizations by the media, which are used as an instrument, achieve their aims. The media must notice the strength and the power that they have in social events and contribute to the prevention of terrorist crimes, does not serve as a tool of terrorists, but as a means of fighting the various organizations and security forces against terrorist. But also excessive use of media and political characterization of every criminal act of terrorism does not define terrorism and does not help in its prevention, but often anti-terrorist actions turns into a terrorist actions. Professionals should agree on a definition of terrorism, its features and adopt a unique definition on the international level so that every member of society can recognize terrorist activities and contribute to combating terrorism.

Key words: terrorism, media, anti-terrorism, suicide terrorism

* The author is a lecturer at Faculty of Philosophy, University of Zagreb, Hrvatska, and Faculty of Philosophy, University of Mostar, Bosna i Hercegovina, e-mail: ssilvana@gmail.com

Uvod

Svjedoci smo brojnih globalnih promjena na svim nivoima ljudskoga života od politike, ekonomije, kulture, obrazovanja, razvitka novih medija, promjene univerzalnih ljudskih vrijednosti, pa sve do pojave novih oblika borbe za neke od ciljeva koje ljudi i grupe nastoje postići na svjetskoj razini. Globalizacija ne podliježe više pitanju možemo li joj se oduprijeti nego kako ju najlakše prihvatiti i implementirati u našu svakidašnjicu. Terorizam kao najveća prijetnja današnjice za sve zemlje ovoga svijeta je postao jedan od najvećih sigurnosnih problema, ali i korištenja medija u negativne svrhe, kao sredstvo povezivanja, financiranja terorističkih organizacija i skupina te prikaza velikog broja zločina. Masovni mediji su ti koji daju terorizmu globalni doseg, jer zločin koji je se dogodio u SAD-u, Španjolskoj ili nekoj drugoj zemlji će istovremeno putem novih tehnologija (posebice Interneta) biti prikazan u cijelome Svijetu, što za cilj imaju pripadnici i vođe terorističkih skupina. Djelujući na države i političke odluke što na nacionalnoj, a što na međudržavnoj razini terorizam je postao globalni problem, koji se samo može iskorijeniti ili umanjiti udruženim djelovanjem svih zemalja i njihovih predstavnika. Mediji mogu svojim izvještavanjem utjecati na uništavanje terorizma, a ne služiti kao podloga za terorističko djelovanje. Širenjem terorističkih napada od većih i moćnijih država prema manjim i manje utjecajnijim državama možemo zaključiti da ciljevi terorista nisu samo vjerski, nacionalni, politički, gospodarski, vojni, nego i brojni drugi, primjerice želja za moći i slavom, koju im mediji pružaju. Globalni problem kao što je terorizam se može rješavati samo na globalnoj razini. Hipoteza na koju ćemo pokušati odgovoriti u ovome radu jest: Je li terorizam poprimio ogromne globalne razmjere ili je to medijski preuveličano?

Povijesni pregled razvoja terorizma

Iako dosta ljudi uzima da masovni terorizam počinje od napada na SAD 11. rujna 2001. god., no povijest terorizma seže daleko u prošlost, u vrijeme uspostavljanja komunikacije među ljudima. Terorizam s napadom na Sjedinjene Američke Države poprima šire razmjere i nesagledive posljedice za informacijsko društvo u kojemu živimo. Amerika tim činom

poziva na globalnu borbu protiv terorizma. Riječ *terorizam*¹ dolazi od latinske riječi *terror* što označava strah, užas, zadavanje straha, izazivanje straha i trepeta, užasa, strave, jeze; primjena nasilja sve do fizičkog uništenja protivnika; strahovlada. Povijest terorizma seže od drevnih vremena, kada su već tada suparnici pokušali na razne načine, od zastrašivanja do tjelesnog nasilja, poraziti svoje suparnike.

Neki od primjera terorizma i terorističkih aktivnosti, terorističkih skupina kroz povijest su:

Jedna od prvih terorističkih skupina, o kojoj postoje provjereni povijesni podaci, operirala je na Bliskom istoku već u prvom stoljeću. Njezini su pripadnici bili Zeloti, židovski nacionalisti koji su se suprostavljali Rimskoj upravi nad Judejom. Zeloti su se prvi put pojavili u 6. godini prvog stoljeća, a ubrzo su nestali u podzemlju i započeli terorističke aktivnosti. Po gradovima i zemljama Judeje ubijali su Rimljane i Židove koji su priznavali rimsku vlast. Poslije su uz terorističku djelatnost gerilski ratovali u pustinjama i brdima. Terorističko-gerilski rat Zelota trajao je sve do opće židovske pobune 66. godine.² Kroz povijest teroristi su nastojali djelovati na politiku, te su svojim zločinima nastojali uglavnom svrgnuti vlast. U 11. stoljeću na području Irana pojavljuje se skupina Hashashini. Osim što su proizvodili i konzumirali hašiš, bili su profesionalne, plaćene ubojice. Postojali su više od 200 godina i koristili se vjerskim učenjem. Nastojali su službenu politiku diktirati ubojstvima - atentatima, ponekad uz samožrtvovanje. Za njih je znakovito da su uveli mučeništvo.³ „Indijske thuge bili su najduža teroristička grupacija u historiji, koja je postojala šest ili sedam stoljeća (možda i više). Oni su davili svoje žrtve žrtvujući ih Kaliju, indijskom bogu terora i razaranja, a Britanci su konačno eliminirali ovu grupaciju sredinom devetnaestog stoljeća.“⁴

Riječ terorizam je prvi put upotrijebljena za vrijeme Francuske građanske revolucije, kada jakobinci provode diktaturu nad svojim stanovništvom zavodeći strahovladu. „Voltaire označava stanje tijekom 1769. godine zbog javnih smaknuća i mučenja uoči Francuske Revolucije (1789) kao terorističke strahote vlasti (*appareil de Terror*). Godine 1793. francuski revolucionari su pod vodstvom Robespiera prozvali teror kao

¹ Klaić, Bratoljub: „Terror“, u: *Rječnik stranih riječi*, Zagreb, Nakladni zavod Matice Hrvatske, 1978., str. 1344.

² <http://infoz.ffzg.hr/afric/MetodeII/OstoicTomislav.pdf>

³ <http://www.hrvatski-vojniki.hr/hrvatski-vojniki/1062006/terror.asp>

⁴ <http://www.krug99.ba/rev/ostalo/Tekst2.htm>

državno sredstvo moći i na temelju toga 'vladavinu terora' ideološki opravdali'.⁵ Korištenjem terorizma u dalekoj prošlosti je se nastojalo prisiliti ljude da budu pod vlašću manje skupine ljudi i da rade za njihovo dobro, što je odlika diktature, tiranije i drugih oblika državne vlasti. S Francuskom revolucijom možemo reći da započinje moderni terorizam, jer do tada je kao što to vidimo iz ovih primjera to bio vjerski ili religijski terorizam.

Terorizam svoju masovnost dobiva u 20 stoljeću, dok se „globalni terorizam“, sveprisutan u sadašnjemu vremenu pojavljuje u 21 stoljeću. Danas gotovo da nema medija koji svakodnevno ne donosi prikaz terorističkih događanja u svijetu, štoviše čak pojedini Internet portali posjeduju rubrike pod nazivom terorizam.

Određenje pojma terorizma

Definicija pojma terorizma do danas nije točno utvrđena, iako postoji mnoštvo definicija sa raznih društvenih područja (preko više od 100 definicija). Jedno je sigurno terorizam u svome djelovanju uključuje upotrebu nasilja za ostvarivanje vlastitih ciljeva. Kao takvog ga označavamo neprihvatljivim političkim i moralnim oblikom ponašanja. Uništava ljudske živote, materijalne stvari, ljudske vrijednosti, dovodi u pitanje sigurnost ne samo lokalnog područja nego globalne zajednice, a ponajviše djeluje na psihičko stanje ljudi usađujući im strah.

Definicije terorizma:

"Terorizam je namjerno i sustavno ubijanje, sakaćenje i ugrožavanje nevinih kako bi se u njih utjeralo strah radi neke političke svrhe."⁶

"Terorizam je specifičan oblik agresivnog djelovanja protiv naroda, životne sredine i materijalnih dobara neke zemlje u miru i u ratu."⁷

Za čuvenog stručnjaka u borbi protiv terorizma Briana Jenkinsa definicija terorizma glasi: „Terorizam je upotreba ili prijetnja upotrebom sile, usmjerena na ostvarivanje političkih promjena.“⁸

⁵ <http://hr.wikipedia.org/wiki/Teror>

⁶ Harmon, Christopher C.: *Terorizam danas*, Zagreb, Golden marketing, 2002., str. 19.

⁷ Cvjetković, Branko: *Terorizam- sredstva i posljedice*, Split, Kupo1a Laus, 2002., str. 35.

⁸ http://www.alexandria-press.com/online/online39_jonathan_r_white_terrorism.htm

„FBI: FBI definiše terorizam kao 'nezakonitu upotrebu sile ili nasilja protiv ljudi ili imovine, sa ciljem da se zaplaši ili na nešto prisili neka vlada, civilno stanovništvo ili bilo koji segment vlade ili stanovništva, da bi se postigli neki politički ili društveni ciljevi“⁹

The Department of Defense Dictionary of Military Terms defines terrorism as: “The calculated use of unlawful violence or threat of unlawful violence to inculcate fear; intended to coerce or to intimidate governments or societies in the pursuit of goals that are generally political, religious, or ideological.”¹⁰

“Terorizam nije oblik gerilskog ratovanja, niti je to politički, niti ideološki pokret. To je metoda kojom određene grupe koje imaju neka svoja politička, filozofska ili religijska uvjerenja djeluju kako bi destabilizirale određenu zemlju ili regiju i kao bi na taj način promovirali svoja religijska, ekstremistička, radikalno marksistička, rasna ili fašistička uvjerenja.”¹¹

Problem u definiranju pojma terorizam jest taj što je se karakter terorizma kroz povijest mijenjao, nekada je to bila borba za oslobođenje vlastitog naroda, teritorija, zatim rat, borba za vjersku slobodu, za svrgavanje društvenog poretka, a danas bismo mogli reći da se antiterorizam¹² zna zamijeniti s pojmom terorizam. Da bismo razumjeli pojam terorizma i njegovu ulogu trebamo ga staviti u vrijeme i prostor u kojem se događa i gledati ga iz više aspekata. Terorizam je dio globalnoga svijeta i neosporno je da postoji, no svaki događaj, bila to pljačka, nasilje između pojedinih skupina, osvetu prema nekome nazivati terorizmom bilo bi više nego apsurdno. Pošla sam od teze da terorizam jest globalni problem, no u svome istraživanju sam došla do zaključka da jest raširen u cijelome svijetu i da ne postoji mogućnost da i jedna zemlja bude oslobođena terorističkih akcija, no isto tako smatram da bismo pojedine radnje ili događaje okarakterizirali kao terorizam trebamo točno utvrditi njegovu definiciju.

Sam pojam terorizma nije još definiran od strane mnogih vlada, međunarodnih institucija, tako primjerice Ujedinjeni narodi nemaju jasnu definiciju terorizma. Rasprava koja se održava oko usvajanja definicije terorizma podijelila je vlade mnogih zemalja, dok jedni to smatraju kao

⁹ <http://www.fbi.publish/terror/terrusa.html>

¹⁰ http://terrorism.about.com/od/whatisterroris1/ss/DefineTerrorism_4.htm

¹¹ Vukadinović, Radovan: *Međunarodni politički odnosi*, Zagreb, Politička kultura, 2004., str. 205.

¹² The prevention or abatement of terrorism: a meeting of experts on antiterrorism | antiterrorism measures. <http://www.encyclopedia.com/doc/1O999-antiterrorism.html>

borbu za nacionalnu slobodu i samoopredjeljenje, a drugi to već proglašavaju kao teroristički čin. Iz svih ovih definicija postoji jedna zajednička odrednica koja bi pomogla u definiranju terorizma, a ona je da je terorizam napad ili nasilje nad nedužnim stanovništvom u političke ili neke druge svrhe, a započinju je elementi koji se ne označavaju kao državni (iako vrlo često znaju to biti).

Suvremeni terorizam ili terorizam novijeg doba

Kroz povijest je postojalo nekoliko faza terorizma, ovisno kako to pojedini znanstvenici navode, faza u kojoj je terorizam danas je nazvana fazom suvremenog terorizma. „Suvremeni terorizam počinje u jeku kulminacije hladnoga rata i antikolonijalne revolucije, odnosno razvoja nacionalnih oslobodilačkih pokreta i ratova, stvaranjem organizacija, grupa i pokreta kojima je terorističko djelovanje osnovni sadržaj ‘političkog’ djelovanja, odnosno jedina ili glavna metoda ostvarivanja ciljeva, interesa i programa, a dobiva cjelovite prepoznatljive oblike početkom 1960-ih.”¹³

Zašto suvremenog?

- veća dostupnost informacija,
- bolja uvezanost ljudi kroz komunikaciju preko raznih medija,
- prebrz tehnološki napredak,
- povećanje industrije naoružanja.

U prvome planu su individualistički teroristički napadi koji nanose masovnu štetu određenoj zajednici, a i mnogo šire. Terorizam se sve više koristi nekonvencionalnim vrstama oružja. Informacija kao „oružje novijega doba“ može stvoriti mnogo više negativnih posljedica od konvencionalnih vrsta naoružanja. Internet je kao medij olakšao komunikaciju među terorističkim organizacijama, pospješio povezanost članova, otkrio mnogobrojne mogućnosti tajnoga komuniciranja, stvorio mogućnosti tajnoga financiranja, jer bez novca ni terorističke organizacije ne mogu biti djelotvorne. Teza o „novom terorizmu“ kako ga neki istraživači nazivaju jest ponekad samo namjera da se pokuša uvjeriti javnost u akcije koje provode pojedine države kako bi ostvarile vlastite

¹³ <http://www.hrvatski-vojniki.hr/hrvatski-vojniki/1372007/teror.asp>

interese i za vlastitu dobrobit. Dolazimo do zaključka da su tehnike terorizma u današnjem svijetu suvremene, i da je terorizam danas sofisticiraniji od prethodnih oblika, ali nije promjenjiv u svojoj biti. Terorizam jest bio i ostao nasilje, ali nasilje koje se provodi s jasnim ciljem, namjerom da se usadi strah u svijest ljudi, nije to ne promišljeno ponašanje pojedinca ili veće skupine ljudi.

„Za razliku od ostalih kaznenih djela koja nastoje ostati prikrivenima, terorizam za svoju potvrdu traži publiku. To je akt nasilja usmjeren psihološkom utjecaju na publiku. U uvodu je naglašena povećana potencijalna opasnost od upotrebe oružja za masovno uništenje u terorističke svrhe. Premda su ti napadi zasad vrlo rijetki, već i sama prijetnja odnosno mogućnost upotrebe biološkog, ekološkog i nuklearnog terorizma poziva na oprez i prevenciju.“¹⁴ S povećanjem straha od mogućih napada, te smanjenom mogućnošću pravovremene obrane zbog nedovoljnoga poznavanja značajki terorizma i širenja terorizma uz korištenje medija sve više se treba raditi na povećanju sigurnosti uz međunarodnu suradnju određenih državnih službi koje trebaju biti u službi zaštite nevinih građana.

“U dinamičkom smislu suvremeni terorizam se može podijeliti na: etapu ekspanzije (1960. - 1981.), etapu povlačenja u ilegalu (1982. - 1984.). To razdoblje počinje oslobađanjem američkog generala Dosiera iz "narodnog zatvora" Crvenih brigada 17. 12. 1981., kad počinje i intenzivna međunarodna aktivnost na suzbijanju terorizma. Etapu oživljavanja, međusobnog povezivanja, sponzoriranja i internacionalizacije djelovanja (1985. - 1990.) i sadašnju etapu, a to je etapa globalizacije terorizma. Upravo ova posljednja, sadašnja etapa razvoja terorizma predstavlja globalnu prijetnju.”¹⁵

Terorističke organizacije sada imaju izdašnije sustave financiranja kojima je sve teže ući u trag, jer se mnoštvo spoznoriranja terorističkih organizacija navodi pod “krinkom” pomoći za humanitarne organizacije. Uzrok tome može biti što većina terorističkih organizacija kroz povijest je povezivala siromašne, obespravljene, ugrožene...

Napad na Sjedinjene Američke Države 11. rujna 2001. god. je pokazao svu snagu terorizma i njegov globalni domet. Većina zemalja od tada živi u strahu za vlastitu sigurnost, jer napad na svjetsku velesilu kao

¹⁴ Derenčinović, Davor: „Novi antiterorizma na razmeđu depolitizacije i dejuridizacije“, u: *Zbornik Pravnog fakulteta*, Zagreb, 2002., br. 3-4, str. 3.

¹⁵ <http://www.hrvatski-vojnici.hr/hrvatski-vojnici/1372007/teror.asp>

što su Sjeinjene Američke Države je i manje utjecajne zemlje doveo u nezavidan položaj, jer su se u strahu pred terorističkim napadima okrenuli borbi protiv terorizma koja ponekad i sama prerasta u terorizam. „Terorizam je politička i sigurnosna pojava koja stalno evoluirala, posebno u strategiji, načinu i sredstvima djelovanja. Stoga je stalno zaostajanje sigurnosnih mehanizama za događajima, uključujući i nepronalaženje modela "prognostičke" procjene i postupanja, vrlo karakteristično.“¹⁶

Terorizam je postao globalni problem jer je među vodećima po broju nevinih žrtava, međunarodnom povezivanju terorističkih organizacija, stvaranju najsuvremenijih oblika terorizma (biološki, nuklearni), te sve većim nastojanjem opravdanja „terorizma“ za pravedne ciljeve .

Samoubilački terorizam

Jedan od najčešće korištenih oblika terorizma danas jest samoubilački terorizam. Od 1980. do 2003. god. samo 3 % terorističkih napada je bilo samoubilačke vrste, nakon 11. rujna 2001. god. taj broj se penje na osamdeset posto (80 %), počevši od 1968. god., a počinioci su većine tih napada džihadске skupine.¹⁷ Gotovo da nema dana da se u svijetu ne dogodi nekoliko samoubilačkih napada, što možemo vidjeti iz analize medija od novina, TV-a, radija, Interneta. Povijest samoubilačkog terorizma također seže u daleku prošlost, židovske zelote, ili kao opći primjer navodim japanske kamikaze, tj. pilote samoubojice, što znači da samoubilački terorizam nije novijega vremena ali jest više korišteni oblik terorizma u današnjemu svijetu.

Da bismo mogli šire govoriti o samoubilačkom terorizmu navesti ćemo par definicija:

„Samoubilački terorizam je spremnost pojedinaca da žrtvuju svoj život radi uništavanja ili pokušaja uništavanja nekog cilja, a u svrhu ostvarenja

¹⁶ <http://www.hrvatski-vojnici.hr/hrvatski-vojnici/1372007/teror.asp>

¹⁷ Usp. Prokopowicz, Piotr: „Suočavanje s najvećom žrtvom. Dragocjeno signaliziranje, fiktivno srodstvo i geneza samoubilačkog terorizma“, u: *Diskrepancija*, svezak p, broj 13, 2008., preveo Marko Nikolić, str. 2.

političkog cilja. Cilj je terorista samožrtvovanje tijekom obavljanja zadaće, odnosno uništavanja cilja.¹⁸

„Bezuvjetna predanost cilju, vođama i autoritetima, vjerski ili ideološki fanatizam te visoka razina organiziranosti, korištenje suvremene tehnologije i psiholoških metoda u situaciji vojne, političke i financijske inferiornosti, pozadina su na kojoj se stvaraju samoubilački teroristi.“¹⁹

Samoubilački terorizam možemo definirati kao: „spremnost žrtvovanja nečijega života pri uništavanju ili pokušaju uništenja cilja koji će poduprijeti politička nastojanja.“²⁰

Samoubilački terorizma ne smijemo okarakterizirati kao vjerski, zatim kao čin siromašnih jer samoubojice se vrlo često osobe iz srednjih slojeva, zatim pojedinci kojima u određenom pogledu ne odgovara društveni poredak, i nije ograničen samo na Bliski Istok što pojedini državnici naglašavaju nego i na zapadne zemlje. „U stvari, svjetski vodeći teroristi samoubojice su Oslobođilački tigrovi iz Tamil Eelama, skupina koja regrutira članove iz hinduskog naroda Tamil sa Šri Lanke i čija se ideologija temelji na marksizmu. Između 1980. i 2001., od 186 samoubilačkih terorističkih napada za čak 75 odgovorni su Tigrovi.“²¹ Medijski prikaz terorista samoubojica je vrlo često iskrivljen i ne poklapa se stvarnošću, jer nema određenog pravila tko su počinioci samoubilačkih zločina, koje su vjere, nacije, jezika, dobi, društvenog položaja, statusa...

Razlika između svih drugih oblika terorizma i samoubilačkog terorizma jest ta što su u slučaju samoubilačkog terorizma pojedinci spremni žrtvovati vlastiti život, bez mogućnosti da uživaju gledajući posljedice zločina kojeg su počinili. Kao najekstremniji oblik terorizma postiže jak psihološki učinak na javnost jer javnost je prosto nemoćna protiv ovakve vrste terorizma. Postavlja se pitanje čime i na koji način se boriti protiv samoubilačkog terorizma? Možete uhititi jednoga, dva, pet, deset, stotine bombaša samoubojica, zatvoriti ih, mučiti, ubiti ali i dalje ostaju ljudi koji će dati svoj život za „viši cilj“. Oružje možete uništiti, ali u slučaju kada su „oružje“ ljudi vrlo malo možemo učiniti. „Dr. Ramadan Shalah, generalni sekretar palestinskog Islamskog džihada, sažeo je jezivu logiku nove taktike: ‘Naši neprijatelji posjeduju najsavremenije oružje na

¹⁸ http://hr.wikipedia.org/wiki/Samoubila%C4%8Dki_terorizam

¹⁹ http://www.hrvatski-vojnici.hr/hrvatski-vojnici/682001/hrv_main.asp

²⁰ http://www.janes.com/security/international_security/news/ussol/jir001020_1_n.shtml

²¹ Pape, R.A: „The Startegic Logic of Suicide Terrorisam“, u: *American Political Science Review*, 2003., broj (Vol.) 97, svezak (No.) 3.

svijetu, a njihova vojska je vrlo obučena. Mi se nemamo čime boriti protiv ubistava i napada na nas, osim oružjem kao što je mučeništvo. Lako je i košta nas samo naših života. Ljudske bombe ne mogu biti poražene, čak ni nuklearnim bombama.”²² Jedini način borbe protiv svih oblika terorista jest psihološki, djelovati na um i svijest ljudi, koristi se “oružjem” terorista protiv njih samih.

Svjedoci smo svakodnevnog porasta samoubilačkih napada diljem Svijeta, za neke zemlje to je već stvarnost, za druge se nadziru stvarne prijetnje, a za treće zemlje je potencijalna opasnost. To pokazuje da terorizam poprima globalne oblike i da je problem cijele međunarodne zajednice.

Terorizam od velikih i moćnih zemalja do manjih i manje utjecajnih zemalja

Terorizam je poprimio šire razmjere i nema zemlje na Svijetu koja je imuna na terorizam. Teroristički napadi u novije vrijeme nisu usmijereni samo protiv određenih država, nego su to napadi svih nezadovoljnih skupina unutar određene grupacije, bila ona vjerska, ekonomska, politička ili bilo koja druga. S nasiljem se želi skrenuti pozornost i povećati zanimanje za probleme tih skupina. Unutar terorističkih organizacija sve više se kao metoda borbe koristi samoubilački terorizam. To se označava kao individualni terorizam i on je sve rašireniji.

Danas se preko medija, nakon napada na SAD-a terorizam najviše povezuje s islamističkim skupinama, što nije u potpunosti točno jer terorističke organizacije djeluju u cijelome svijetu i dio su svake vjerske, etničke, nacionalne, političke, gospodarske grupacije. Suditi narod kroz religiju je isto kao suditi primjerice Njemčaku ili Irsku za sve zločine njihovih terorističkih organizacija. “Često se i zaboravlja kako ni nakon hladnog rat sav terorizam usmjeren prema zapadnim zemljama nema islamski predznak i kako je SAD u posljednjih petnaestak godina bio meta i terorista iz redova američkih ekstremnih desničara, poput Timothyja McVeigha koji je 19. travnja 1995 izveo napad u Oklahoma Cityu.”²³ Zapadne zemlje često terorizam ograničavaju samo na Bliski Istok ali

²² <http://www.bhdani.com/arhiva/223/t22313.shtml>

²³ <http://povijest.net/sadrzaj/teme/terorizam.html>

nakon brojnih terorističkih događanja u svijetu u 20 i 21 stoljeću javnost se više ne može obmanuti. Kako pojedine Zapadne zemlje danas definiraju terorizam najbolje je sročio svjetski poznati politički aktivista Noam Chomsky koji u svojoj knjizi kaže: „Rešenje je definisati terorizam kao terorizam koji se čini protiv nas, ko god to činio.“²⁴ Događaj koji je pogodio Sjedinjene Američke Države jest 11. rujna i on je teroristički čin i njegovi počinioci jesu islamistički ekstremisti, ali to ne potvrđuje američku tvrdnju da sav terorizam dolazi s Bliskoga Istoka i da je islamistički. Na sastanku europskih stručnjaka za borbu protiv terorizma je zaključeno da su napadi u Oslu "još jednom pokazali da terorizam nema nikakve veze s jednom posebnom religijom ili vjerom".²⁵ Teroristički zločin nad jednom zemljom bila to Hrvatska, Njemačka, Francuska, Albanija, SAD-a ne daje za pravo da se antiterorizam pretvori u terorizam, čega smo danas naveliko svjedoci. Gotovo da se svako ubojstvo više ljudi, podmetanje eksploziva u materijalne objekte danas naziva terorističkim napadom, iako su to vrlo često osvetoljubljiva djela, kriminalne radnje, djela bolesnih osoba... U svemu tome mediji igraju jednu od presudnih uloga, jer svojim prikazom nastoje privući publiku, a najbolji način za to danas je bilo koju zločinačku radnju nazvati terorističkim činom. Mediji su ti koji imaju moć i mogućnost određivanja koja će tema biti aktualna te kroz kakvu prizmu će se ta ista tema gledati. Jedan od glavnih problema cijeloga svijeta su teroristički napadi, od većih do manjih zemalja, no isto tako treba uočiti sve vezanosti za terorizam određenog zločina da bismo ga mogli okarakterizirati kao teroristički čin. "Iako zemlje, skoro svaka za sebe u okviru unutrašnjeg zakonodavstva, imaju definiran terorizam kao kazneno djelo, nedostatak jedinstvene definicije na međunarodnom nivou stvara nepotrebnu prazninu."²⁶ Terorizam jest globalni problem i na sve načine koristi medije da pokaže svoju moć i djeluje na psihološko stanje ljudi, izazivajući u njima strah, a time skrećući pozornost na svoje ciljeve koje tim činom žele postići.

²⁴ Chomsky, Noam: Kontrola medija, *Spektakularna dostignuća propagande*, s engleskog preveo Mirko Božić, Novi Sad, Rubikon, 2009., str. 70.

²⁵ <http://www.bljesak.info/web/article.aspx?a=c170b85b-3fe1-409a-afbb-585e9f31deb3&c=a76d03e1-6e68-46ef-9626-00aa1c12c7ae>

²⁶ <http://www.os-popovaca.skole.hr/web/8bd/terorizam/documents/26.html>

Zaključak

Sve više zemalja postaje meta terorista, terorizam postaje globalan problem, broj žrtava je sve veći, kao i neposrednih žrtava, maštovitost u osmišljavanju akcija terorista je također sve veća, kao i broj članova terorističkih operacija. Borba protiv ove vrste nasilja je sve teža i zahtijeva sve veću povezanost na međunarodnom polju u borbi protiv terorizma. No s nepostojanjem univerzalne definicije terorizma, često se pojedini ne teroristički čini proglašavaju terorističkim. Tako da je danas teško razgraničiti pojave terorizma i antiterorizma, prvo se označava nasiljem, dok se drugo označava kao borba za sigurnost, demokraciju, iako obje forme u sebi uključuju nasilje. Mediji često koriste riječ terorizam da bi privukli pažnju svojih slušatelja, gledatelja, čitatelja te na način pospješili uspjeh svoga medija. Usmjerenost današnjih medija prema senzacionalizmu je u prvi plan zbivanja dovela terorizam. Teroristi u dosta slučajeva dolaze iz manje razvijenih i manje obrazovanih sredina, no te ne umanjuje broj terorista koji dolaze iz bogatijih i obrazovanijih zemalja, a koji isto čine zločin nad nevinim ljudima. Definicija terorizma i antiterorizma na globalnoj razini bi uvelike olakšala posao stručnjacima u borbi protiv terorizma, a ujedno bi smanjila masovno nasilje koje se provodi u svrhu terorizma i antiterorizma. Složeni problem kao što je terorizam se mora rješavati na više razina da bi se povećala sigurnost građana.

Predrasude koje stvaraju mediji o terorizmu potaknute od svjetskih političara, su učinile da je mala razlika između rata i terorizma kojeg neke zemlje koriste kao prekriveni oblik borbe za vlastite ciljeve (primjerice SAD-a, iako im se ne može osporiti predvodnička uloga u borbi protiv terorizma). Svaka akcija koja narušava ljudska prava, koja nije u skladu sa Ženevskom konvencijom i brojnim drugim zakonima koji bi trebali štiti ljudska prava bi se trebala zvati teroristička, a danas je mnogo takvih akcija. Protiv „islamskog terorizma“ i svakog drugog oblika terorizma je objavljen globalni rat, dok neke druge vrste terorizma nisu osuđene, štoviše tolerirane su (primjerice američki napad na Irak). Korijene terorizma treba tražiti u nepravdi na brojnim poljima, ponajviše na gospodarskom.

Iz primjera koji su preuzeti s Interneta, a koji su proglašeni **terorističkim** dolazimo do sljedećih zaključaka:

- Terorizam zahvaća sve zemlje, od većih prema manjima

- Teroristički zločini odnose brojne živote
- Terorizam nije samo vjerski, nego i politički, etnički
- Terorizam jest globalni
- Napad na SAD se označava „terorizmom novoga doba“
- Samoubilački terorizam je danas najrašireniji oblik terorizma i protiv njega je se najteže boriti
- Medijsko viđenje terorizma i terorista nije u skladu sa stvarnošću
- Teroristi nisu samo siromašni, neobrazovani, nego također ljudi srednjeg i bogatog sloja, kao i više obrazovani
- Medijski prikaz zločina koji se nazivaju terorističkim nije službeno zabilježen kao teroristički čin, a mediji zajedno s državnim službenicima unaprijed optužuju određene terorističke organizacije ili pojedince
- Počinioci zločina u dosta slučajeva ne pripadaju nijednoj terorističkoj organizaciji, pa ih se ne može ni nazivati terorističkim bez valjanih dokaza
- Državni službenici često izlaze u javnost s neprovjerenim tvrdnjama da su žrtve posljedica terorističkog čina
- Mediji sve više koriste senzacionalizam, a pri tome terorizam uvrštavaju na popis najgledanijih i najčitanijih tema današnjice
- Predrasude koje mediji izgrađuju povezujući gotovo svaki teroristički čin s Bliskim Istokom i Islamom kao vjerom ne pomažu u smirivanju sukoba u tome dijelu svijeta, a pogotovo ne smanjenju terorističkih napada koji su zadnjih desetak godina (od napada na SAD) doživjeli ekspanziju

Literatura

Chomsky, Noam: Kontrola medija, *Spektakularna dostignuća propagande*, s engleskog preveo Mirko Božić, Novi Sad, Rubikon, 2009.

Cvjetković, Branko: *Terorizam- sredstva i posljedice*, Split, Kupo1a Laus, 2002.

Derenčinović, Davor: „Novi antiterorizma na razmeđu depolitizacije i dejuridizacije“, u: *Zbornik Pravnog fakulteta*, Zagreb, 2002., br. 3-4.

Harmon, Christopher C.: *Terorizam danas*, Zagreb, Golden marketing, 2002.

Klaić, Bratoljub: „Terror“, u: *Rječnik stranih riječi*, Zagreb, Nakladni zavod Matice Hrvatske, 1978.

Prokopowicz, Piotr: „Suočavanje s najvećom žrtvom. Dragocjeno signaliziranje, fiktivno srodstvo i geneza samoubilačkog terorizma“, u: *Diskrepancija*, svezak p, broj 13, 2008., preveo Marko Nikolić.

Pape, R.A: „The Startegic Logic of Suicide Terrorisam“, u: *American Political Science Review*, 2003., Vol. 97, No. 3.

Vukadinović, Radovan: *Međunarodni politički odnosi*, Zagreb, Politička kultura, 2004.

<http://www.fbi.publish/terror/terrusa.html>

http://terrorism.about.com/od/whatisterroris1/ss/DefineTerrorism_4.htm

<http://infoz.ffzg.hr/afric/MetodeII/OstoicTomislav.pdf>

<http://www.hrvatski-vojniki.hr/hrvatski-vojniki/1062006/terror.asp>

<http://www.krug99.ba/rev/ostalo/Tekst2.htm>

<http://hr.wikipedia.org/wiki/Teror>

<http://www.bhdani.com/arhiva/223/t22313.shtml>

<http://povijest.net/sadrzaj teme/terorizam.html>

[\[popovaca.skole.hr/web/8bd/terorizam/documents/26.html\]\(http://www.os-popovaca.skole.hr/web/8bd/terorizam/documents/26.html\)](http://www.os-</p></div><div data-bbox=)

<http://www.bljesak.info/web/article.aspx?a=c170b85b-3fe1-409a-afbb-585e9f31deb3&c=a76d03e1-6e68-46ef-9626-00aa1c12c7ae>

http://voices.washingtonpost.com/blog-post/2010/09/911_on_newspapers_front_pages.html

<http://www.jutarnji.hr/dagestan--rusija--teroristicki-napad---u-dvije-eksplozije-u-dagestanu-poginule-tri--a-jos-60-osoba-ozlijedeno/975662/>

<http://www.jutarnji.hr/pakistan--u-eksploziji-bombe-u-dzamiji-poginule-24-osobe--a-vise-od-stotinu-je-ozlijedeno/967074/>

- <http://www.index.hr/vijesti/clanak/teroristicki-napad-u-somaliji-ubijeno-najmanje-65-a-ozlijedjeno-50-ljudi/575296.asp>
- <http://www.index.hr/vijesti/clanak/bombas-samoubojica-napao-krcatu-crkvu-u-indoneziji/573705.aspx>
- <http://www.slobodnadalmacija.hr/Svijet/tabid/67/articleType/ArticleView/articleId/144237/Default.aspx>
- <http://www.index.hr/vijesti/clanak/baskijski-teroristi-ubili-spanjolskog-policijca-u-francuskoj/366802.aspx> 19.10.2011
- http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2011&mm=03&dd=03&nav_category=78&nav_id=496417
- <http://www.source.ba/clanak/3906561515/vijesti/Najmanje%2053%20osobe%20ubijene%20u%20napadu%20na%20kazino>
- <http://www.advance.hr/vijesti/teroristicki-napad-u-indiji-najmanje-17-poginulih-i-stotinu-ozlijedenih-u-mumbaiu/>
- http://www.danas.rs/danasrs/svet/globus/bombaski_napad_u_avganistanu.12.html?news_id=223362
- [http://www.hrt.hr/index.php?id=48&tx_ttnews\[tt_news\]=87774&tx_ttnews\[backPid\]=76&cHash=71f0d364ca](http://www.hrt.hr/index.php?id=48&tx_ttnews[tt_news]=87774&tx_ttnews[backPid]=76&cHash=71f0d364ca)
- <http://www.index.hr/vijesti/clanak/teroristicki-napad-u-egiptu-najmanje-30-mrtvih-i-100ozlijedjenih/314634.aspx>
- <http://www.24sata.hr/svijet/eksplozirala-bomba-u-zgradi-ujedinjenih-naroda-u-nigeriji-232449>
- <http://danas.net.hr/svijet/page/2011/09/11/0052006.html>
- <http://sr.globalvoicesonline.org/2011/07/argentina-17-godina-od-napada-na-jevrejsko-udruzenje-slucaj-je-i-dalje-nerasvetljen/>
- <http://www.vecernji.hr/vijesti/terorist-koji-je-naredio-napad-hrvatsku-vratio-se-egipat-clanak-322711>
- <http://www.livno-online.com/bih/17233-teroristiki-napad-u-bugojnu-ubijen-policijac-bomba-uhien>
- http://www.janes.com/security/international_security/news/ussolle/jir001020_1_n.shtml
- <http://www.encyclopedia.com/doc/1O999-antiterrorism.html>